

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу Обиначної Зоряни Василівни
на тему «Архітектурно-планувальна організація реабілітаційних
центрів іпотерапії»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель та споруд»

На відгук представлена дисертація, що складається із термінологічного словника, вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура дисертації стандартна і достатньо обґрунтована.

Актуальність теми дослідження. На сьогодні поява реабілітаційних центрів є дуже затребуваною. Іпотерапія – це комплексний багатофункціональний метод реабілітації, який вже досить довгий час практикують за кордоном. У нашій країні він з'явився порівняно недавно, тому дослідження Обиначної Зоряни Василівни, без сумніву, є досить своєчасним та необхідним. Запропонована тема є мало дослідженою, що збільшує її наукову значимість.

Поява реабілітаційних центрів іпотерапії відіграватиме важливу роль не тільки в медичному напрямку, але і в психологічному, комунікативному розвитку суспільства, а також сприятиме соціалізації осіб з обмеженими фізичними можливостями. Перебування в такому закладі спрямоване на позитивне налаштування, зняття напруги та відчуття затишку і захищеності.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідних тем: «Проблеми теорії, історії регіональної архітектури та містобудування Західної України» № 0120U104255 кафедри архітектурного проектування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу; «Теорія і практика формування та розвитку архітектурно-дизайнерського і міського середовища» № 0117U005262 від 28.11.2017 р. кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА.

Мета даної роботи полягає у розробці типології, принципів та прийомів архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії, опрацюванні відповідної методики та формуванні практичних рекомендації щодо проектування таких об'єктів.

Відповідно до поставленої мети автор сформуvala та послідовно опрацювала наступні **завдання**:

- узагальнити результати попередніх наукових досліджень, проаналізувати вітчизняний та світовий досвід проектування реабілітаційних центрів іпотерапії;
- визначити фактори, які впливають на формування сучасних реабілітаційних центрів іпотерапії;
- сформулювати принципи і прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії;
- визначити типологію реабілітаційних центрів іпотерапії, висвітлити методику та методи дослідження центрів;
- встановити нормативні параметри основних приміщень та розробити класифікацію відповідно до типологічних ознак, а також розробити рекомендації щодо нормування та проектування реабілітаційних центрів іпотерапії.

Об'єкт дослідження: реабілітаційні центри іпотерапії.

Предмет дослідження: архітектурно-планувальна організація реабілітаційних центрів іпотерапії.

Варто відзначити структурованість роботи Обиночної З.В., логічність викладу, якісне оформлення наукового апарату. Визначені об'єкт, предмет, мета і завдання узгоджені між собою та відображають сутність і зміст досліджуваної проблеми.

Запропоноване Обиночною Зоряною Василівною авторське поняття «реабілітаційний центр іпотерапії», його тлумачення та високий рівень висвітлення всіх складових даного закладу в науковій роботі говорить про те, що дисертантка свідомо та конструктивно підійшла до вивчення даної теми.

Високий ступінь **обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій** визначається тим, що робота базується на комплексному функціонально-структурному підході, який включає теоретичні, емпіричні та спеціальні архітектурні методи: проведення натурних обстежень; фото фіксації; соціологічного опитування; критичного та порівняльного аналізу; історичного методу; систематизації отриманих даних; комплексному аналізу та оцінці об'ємно-просторових рішень; антропометричному аналізу; структурно-функціональному і графоаналітичному моделюванні тощо. Використана методика допомогла вирішити ряд завдань, поставлених перед дисертанткою, що підтверджується висвітленням нових пропозицій у публікаціях та обговоренням на наукових конференціях.

Достовірність результатів дослідження обумовлена їх підтвердженням у ході експериментального проектування, про що свідчать акти впровадження.

У вступі дисертантка висвітлює основні положення наукового дослідження: обґрунтовано актуальність обраної теми роботи, зазначені мета, завдання, об'єкт, предмет, межі та методи дослідження. Сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

Надаються дані щодо публікацій. А саме: основні положення дисертації опубліковано у 10 наукових працях, з них – 9 у фахових наукових виданнях України, 1 публікація в іноземному фаховому науковому періодичному виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних, та 4 статтях, які додатково відображають наукові результати дисертації. Основний зміст та висновки дисертаційної роботи викладено й обговорені на 7 міжнародних та всеукраїнських конференціях.

У першому розділі дисертаційного дослідження «**АНАЛІЗ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУДІВНИЦТВА РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ІПОТЕРАПІЇ**» проведено вивчення низки наукових праць, присвячених архітектурі закладів з напрямком іпотерапії. Досліджено вітчизняний і зарубіжний проектно-практичний досвід розвитку закладів, де проводяться заняття з іпотерапії. Заслужують уваги результати аналізу світового досвіду формування досліджуваних об'єктів, які ілюструють широку номенклатуру їх типів.

Вивчений досвід надав можливість автору удосконалити класифікацію закладів, які надають послуги з іпотерапії та виділити найпоширеніші їх види: приватний іпоцентр; кінноспортивний клуб/ комплекс/ школа; дитячий табір; санаторій; реабілітаційний центр; реабілітаційний центр іпотерапії, а також виявити ряд проблем, що стосуються архітектурно-планувальної організації таких закладів.

Автором виявлено, що заклади, які практикують лікування іпотерапією, потребують детального вивчення, а проведений аналіз світового та вітчизняного досвіду будівництва, проектування та експлуатації реабілітаційних центрів іпотерапії, дозволив виявити проблеми та недосконалості у наявних підходах до їх проектування, що й дало поштовх авторці більш глибоко дослідити дану тему.

Слід відзначити, що дисертантка продемонструвала високий рівень здатності до аналізу та узагальнення теоретичного матеріалу. А також обширно дослідила більшість закладів, в яких відбувається реабілітація за допомогою іпотерапії.

Другий розділ «**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ІПОТЕРАПІЇ**» присвячений побудові загальної методики дослідження, яка сформована відповідно до поставленої мети і завдань роботи. Наведено

аналіз застосованих методів дослідження на емпіричному та теоретичному рівнях. Розкрита суть цих методів та послідовність їх використання в роботі.

Загальна методика даного дослідження дозволила виявити ряд факторів, які впливають на організацію реабілітаційних центрів іпотерапії.

Використаний автором комплекс різноманітних методів дослідження, дозволив запропонувати логіко-графічну модель функціональної структури реабілітаційного центру іпотерапії, прототипом якої стало поєднання функціональних складових реабілітаційного центру і кінноспортивного комплексу.

До найбільш важливих результатів роботи в другому розділі можна віднести надані авторські пропозиції щодо типології реабілітаційних центрів іпотерапії за функціональним призначення, за структурою лікувально-профілактичних форм іпотерапії. При цьому запропоноване автором нове поняття «реабілітаційний центр іпотерапії» дозволяє зрозуміти структуру, експлуатаційну специфіку закладу та його функціонально-планувальних елементів.

У третьому розділі «ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ІПОТЕРАПІЇ» розкрито суть основних принципів формування реабілітаційних центрів іпотерапії, сформовано прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів.

Сформовані в розділі рекомендації щодо проектування реабілітаційних центрів іпотерапії охоплюють всі сфери їх організації – розміщення в структурі населеного пункту, об'ємно-планувальні та архітектурно-композиційні рішення, засоби їх архітектурно-художньої виразності.

Особливої уваги заслуговує розроблена автором структурна модель архітектурно-планувальної організації реабілітаційного центру іпотерапії, яка наочно показує наповнення території закладу, шляхи руху по ній відвідувачів, персоналу та коней як основних «реабілітологів».

Наведено рекомендації щодо оптимальних площ приміщень для кожного типу, а також, що є дуже важливо, розроблено проектні пропозиції щодо кожного з виведених типів, поданих в додатках з результатами впроваджень. Визначено планувальні параметри для кожного типу реабілітаційного центру іпотерапії (радіус доступності, площа, місткість тощо).

Автор пропонує включити до структури центру ряд спеціалізованих приміщень, які допоможуть забезпечити необхідні умови для проведення

занять іпотерапією, а також для фіксації лікарем даних про позитивний вплив занять на пацієнта.

Завершується робота досить розгорнутими висновками, які є логічними та віддзеркалюють основні результати дисертаційної роботи.

Дослідження Обиначної Зоряни Василівни відповідає вимогам, що висуваються до наукових досліджень за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель та споруд».

Дисертація має безумовну **наукову новизну**, більшість результатів одержані вперше:

–науково обґрунтовано новий тип спеціалізованого закладу – реабілітаційний центр іпотерапії як комплексний об’єкт з реабілітаційною, кінноспортивною, медичною та рекреаційною функціями;

–запропоновано логіко-графічну модель функціональної структури реабілітаційного центру іпотерапії;

–встановлено типи реабілітаційних центрів іпотерапії (за структурою лікувально-профілактичних форм іпотерапії: однопрофільні, багатoproфільні; за функціональним призначенням: монофункціональні, багатofункціональні); наведено їх планувальні параметри, розроблено функціонально-планувальні моделі організації реабілітаційних центрів іпотерапії, відповідно до типологічних ознак;

–визначено основні принципи архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Удосконалено:

- класифікацію закладів, які надають послуги з іпотерапії (за формою іпотерапії; за місткістю; за періодом використання; за просторовою організацією; за напрямком діяльності);

- методику розрахунку необхідної кількості тварин для занять іпотерапією в закладах різної місткості з урахуванням існуючих рекомендацій щодо використання коней.

Отримали подальший розвиток:

- рекомендації щодо розміщення реабілітаційних центрів іпотерапії, функціонального зонування території, нормативних параметрів груп приміщень, їх функціональних взаємозв’язків; прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його положень та висновків в архітектурній освіті, зокрема, при розробці навчальних програм, лекційних курсів, при коригуванні наявних та створенні нових нормативних положень, а також при

проектуванні нових і реконструкції діючих закладів, де проводяться заняття з іпотерапії. Автором розроблено концептуальні проекти дитячого реабілітаційного центру іпотерапії та спортивно-оздоровчого комплексу іпотерапії в с. Черганівка Косівського району Івано-Франківської області; вона приймала участь у розробці проекту, а пізніше в будівництві реабілітаційного центру іпотерапії ГО «Сильні діти» в с. Вишнів Ківерцівського району Волинської області. Результати дослідження також впроваджено у курсовому та дипломному проектуванні студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу та Київському національному університеті будівництва і архітектури.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною роботою.

Основні положення та висновки дисертації достатньо обґрунтовані, конкретно та лаконічно висвітлюють основні наукові результати.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Обиочною З. В. дисертаційного дослідження.

Детальний аналіз представленої на розгляд дисертації, дозволив також виявити ряд **побажань** та **зауважень** до здобувача наукового ступеня, які загалом зводяться до наступного:

1. Бажано було б більше уваги приділити потребам і вимогам маломобільних груп населення як основних користувачів реабілітаційних центрів іпотерапії. Особливо це стосується змісту третього розділу, де занадто лаконічно викладено «Принцип доступності для відвідувачів з обмеженими можливостями».

2. Насправді реабілітаційний центр іпотерапії як комплексний багатофункціональний об'єкт є важливим і цікавим структурним елементом в межах нової типологічної парадигми. Доцільно було приділити більше уваги цьому чиннику.

3. Текст дисертаційного дослідження має незначні редакційні та стилістичні похибки.

Проте наведені зауваження принципово не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи, не зменшують цінність важливого та своєчасного дослідження з огляду на актуальність теми. Подана дисертація представляє завершену науково-дослідницьку роботу, яка містить нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати.

На підставі проведеного аналізу, можна вважати, що дисертаційна робота «Архітектурно-планувальна організація реабілітаційних центрів іпотерапії» є самостійною, завершеною науковою роботою, становить суттєвий внесок в теорію та практику архітектури, відповідає вимогам ДАК Міністерства освіти і науки України, пп. 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Обиначна Зоряна Василівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – архітектура будівель та споруд.

Офіційний опонент

кандидат архітектури, старший
науковий співробітник Національного
авіаційного університету,
доцент кафедри архітектури.....

Л. М. Бармашина

